

ივლისი

გაზეთის ღირს		მან.	კ.
12	10	6	6
11	9	5	5
10	8	4	4
9	7	3	3
8	6	2	2
7	5	1	1

ცალკე ნომერი ერთი შაურა.

გაზეთის დასაყვებად და გერმანულ განცხადებათა დასაქმებად უნდა მიჰქარაოთ: თითო რუბლად, ანაღ-მუხომის ქუჩაზე, სან-ლი № 3, ბიდეგელის საგაზელოს, გოლოვინის პრესმეტო, ცენტრალურსა და გრიუროვის წიგნების მაღაზიებს.

ესი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრუქტურის რვა ვაძ.

1877—1887 წელიწადი

საბოლოოტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1887 წელიწადი

გაზეთი „ივლისის“ პირველი აგვისტო-დამ წლის დამლევამდე ღირს 5 მ. 50 კ.

მინდობის: ტფილისი, 30 ივლისი. — ახალი ამბავი. — დაბა-და-საფუელი: სოფ. საგარეო. — ნარკვევი. — უცხოეთი. — წარღვი ამბავი. — გასართობი. — ჯიშები. — საკაღვანდრო ცნობანი. — საჭირო ცნობანი და განცხადებანი.

ფურცელი: სივსაგა (სათარგ-ში მოთხრობა), ორ-მისა.

ტფილისი, 30 ივლისი

გარდა იმისა, რაც შესწევს კრედიტის გაიფრებას, გამგებმა ტფილისის ბანკის უწევინებ იმისაც, რომ თვითონ აწ არსებული რიგი და წესი საქმეთა წარმოებისა და დაბა ამბავისა და აბრკოლების კრედიტის კარგად მისვლასა და კრედიტით სარგებლობას. ამისათვის საჭიროა, დადგინდეს ერთი რიგი წესი საქმეთა წარმოებისა გასადავად და დიდი ხარჯი რომ გარკვეულ მამულის სავარგოვად მოაწადებისათვის, აგრეთვე სივსაგისათვის არამც თუ შემოავლდეს, სრულად მოსაზრებლ იქნას.

ვისაც არ გამოუცდია, არ იცის, რა წვადება და წამება მართლ ერთის გრანდობის მოქმედის (სალოგოვი სვიდენტალისტი) ადგა უფროსის ნოტარიუსისაგან. უამ მოქმედობად ბანკს არა აქვს ნება თანგრანვას ვისიმე მამული და დიდ რომ სივსაგის მამულის კუთვნილებისა სრული და უცვლელი გქონდეს, მაინც კიდევ გრანდობის მოქმედის უკან დევნას, სულ ცოტა რომ ესთავი, მთელი ერთი თვე მოუწადებს. ხარჯი ამ მოქმედის მიუღებისათვის ხომ სამ-ოთხ თუმანამდე სჭირს. გვიკვირს, როგორ უძლებდნ ამოღება დროს დაკარგვას და ამოღება ხარჯსა, მაგრამ რას იზამენ: გატყობის რომ გრანდობა დაბადება, ბევრს იტანს და ბევრს უძლებს. ამა გლენ-კაცმა როგორ და გაუძღვოს? გლენ-კაცს, ზოგი უცხოელინარობით, ზოგი უქონლობით, ხომ ეს დრო და ხარჯი უფრო გაუორჯულებს ხომადე და ამა იფიქრეთ, სად დასჭირვას.

ყოველ ამის გამო გაგებამ წარუდგინა სამინისტროს, რომ ეს ერთი და ხარჯიანი უკან დევნა მოსაზრებლ იქნას, რადგანაც მეტია და უსოფლად მოაქვია სამქმისა არ ითხროს. ამისათვის არ და დანა ხარჯები გამგებობისაგან: დაგვადებულ იქნას უფროსი ნოტარიუსი:

1) სიტყვიერი თხოვნაც მიიღოს, იდენ მიჰმართვენ გრანდობის მოქმედისათვის.

ეს მაინც და მაინც შედავითა და, რასაკვირველია, წერეთლის მკლადნისათვის იმოედნად არა, რამოდ-

ენადაც უცხოელინარ გლენ-კაცობისათვის. გლენ-კაცს ქადაგდით თხოვნა მეტად უწევდებოდა: ჯერ მკლადნე კაცის ძებნაში უნდა დატყობვას დრო, მერე დაწერილობის სასურველი ვაიღოს და თხოვნას ზედ „მარკაც“ დასავს. ეს რომ სულ ერთად ვიანგარიშოთ, მართლ ნოტარიუსთან მისვლა გლენ-კაცს ორი-სამი მინატი უჯდება. რა საჭიროა უკვე იფიქრე ეს, როცა გლენ-კაცს ვა ექმნება პირ-და-პირ მივიდეს და ნოტარიუსს ორი სიტყვა უთხრას: აი მამულის კუთვნილების სივსაგის და მოქმედობა მიბოძრო. ნოტარიუსი ორის სტრიქონით ჩიწერს ამას თავის დაფარებაში, ორის სიტყვიერად აწესებს სივსაგის და საქმეს თავის ჯეროვანს გზას მისცემს.

2) თვითონ ნოტარიუსმა მოქმედობის სხვა-დასხვა სასამართლოებიდან საჭირო ცნობანი იმის თაობაზე, რაც მოქმედობაში ჩასართავი და არამც და არამც მთხოვნელს არ აყისრებინოს ესეები, როგორც დედეს არის.

ვინც იცის, რომ შვიდისა, თუ რვა სასამართლოდამ უნდა შეიკრიბოს ეს ცნობანი, ის ადვილად მიხვდება რა დედე ადგება მთხოვნელსა საზოგადოდ და გლენ-კაცს საკუთრივ, როცა იგის იძულებული გქცნობები მოჰკრიბოს. გარდა უკან დევნისა ესეც იქონიოთ სახეში, რომ ნოტარიუსი თვითვე უნდა სასამართლოს სახელზე უნდა ცალკე ქადაგდეს აძღვეს მთხოვნელსა და თვითვე უნდა ცალკე სასამართლო ცალკე მას-ნოს იძღვეს. ამ გზით შვიდი თურავს „მარკაც“ უნდა ჯერ ნოტარიუსისაგან წამოადებულ ქადაგებზე და ამოღებზე „მარკები“ სასამართლოებისა უნდა ათავსოს. მიადის ფული უნდაქვოდ, არაფეროდ. რისთვის? თვითონ ნოტარიუსმა-კი რომ გაუპართოს ამის შესახებ მიწერილ-მოწერილ თავაზურებს სასამართლოს, არავითარი ხარჯი და ბოროტი არ მოუწდება. ცნობადე-ლის წესითაც ასე უნდა მოიქცეს ნოტარიუსი, მაგრამ იმით უფროთხის ხადნი, რომ ამ გზით მას-ნებს გვიან მოუვა ნოტარიუსს და მოქმედის მიხედვით მეტად დაჯიშდება და ამიტომაც ხარჯის გადგებას წარმოად, ოდღონდ საქმე სწრაფად გაუკეთდეთ. განა არ შეიძლება საქმეც აჩქარდეს და ეს ხარჯიც ასე იფიქრეთ! ამისათვის არ დონენ? აი რა, გამგებობის აზრით:

3) რაც შეიძლება მოკლე ხანი დაეწინაშოს ნოტარიუსს მოქმედის მისაცხად ისე, რომ მთხოვნელს არაფერი დავხარჯოს არც დენი-სა და არც სხვა რამ გადსახადე-სათვის.

ეს ადვილად შესაძლებელია და თუ ეს დაევალება ნოტარიუსს, დროც გამოიზოგება და ხარჯიც, რომე-

ლაც, როგორც ესთქვით, სამ-ოთხს თუმანამდე ადის ცნობადე-ლის წესის წყალობითა.

4) გლენ-კაცი ერთად განთავის-სუფლებულ იქნას ყოველ გვანდერბისა, გადსახადისა და სასიგელი ქადაგდის საფასურისაგან (крупный и актовый пошлины) ყოველ ამ შემთხვევაში, როცა საკრედიტო საქმეს იჭრას და როცა ჰქონდეს მამულებს და მიწებს ბანკისაგან მისდა წესდებულების ძალითა.

აი, ტფილისის ბანკის გამგებობის აზრით, იგი ზოგადნი, მიუღის იმპერიისათვის საყოველთაო მიზენი, რომელნიც აბრკოლებენ გლენ-კაცობის მამულების შესყიდვის გზაზე და აი, მისისავ აზრით, იგი სასარნი და დონის-ძიებანი, რომელნიც გაუფადებენ გლენ-კაცობის მამულების შესყიდვას და ცოტად თუ ბევრად შედავითანს გზას მისცემენ მის დაქმნებულს სურვილს გამამუდიანებისა.

შემდეგ ამისა ტფილისის გამგებობა დადგინდის იმ მიზენების ადსა-ნუსხად, რომელნიც საკუთრივ ჩვენს ქვეყანას შეეწებინ და მის განსხვავებულის ვითარებისაგან წარმოადგინი არიან.

ახალი ამბავი

* ტფილისში ერთი ახალი მოვლენა გამოჩნდა. ქმრები ცოლების გატყუებას და გაპარვას ჩივიან, მძიბი დებისა, მშობლების ქალებისსა. პოლიციის ქალაქი-ქალაქლზე მოსდის და სიხოენ, რომ ამა-და-ამ ნიშნების გვირაზობით, მოწინაებით სადმე, ავირ ოკონომიელ კორადა ვაიკო აქედან და უმინ ფეხი-კი-ღარ შემოუღამ-სო. პოლიციამაც რა ჰქნას, დაუწყია ეს ქალაქი და შესტკირს. არ რომელი ერთი დასისომარ, იმდენი მოდის თურმე საჩივრის ქალაქი სახლადან გატყუებულე. ტფილისში არსებობს რამდენიმე დროს-გასატარებელი და სახინო ბაღი, სადაც მასკორალები იმართება ხოლმე და დიდ-ძალი პირ-ბაღიანი ქალები აწლებენ ამ ადგილს. ქალები ლამის თ-თორმეტ საათიდან დილის სამ-ოთხ საათამდე იქ არიან და დროს ატარებენ. როგორც გვითხრეს, ამ ქალებს პოლიციის არ იცნობს და შეიძლება მათში ერთიენ ის სახლიდან გამოტყულები, რომელთა შესახებაც საჩივრები და ქადაგდები მოდის. საზოგადოდ, ამ ბაღებს დიდ თელ-უერის დენა უნდა, რადგან იქ თელ-უერის სახელი ამა-ვი ხდება.

* კონცხადე გეცნობებენ, რომ 10 ივლისს, ლამის 10 საათზე, ვიღაც ბოროტ-გამზრახველმა ცეცხლი წაუკლდა აზნაურ კვანჭანების საბ-

ზელს. ცეცხლი საჩქაროდ გაძლიერდა, ასე რომ სამის საათის განმავლობაში ოთხი საბული ვადადებდა. ამითი ერთი გლენ-კაცისა დაიწვა. ვარდა საბულისა, ამ გლენს დაწვე ოც-და-საათისა ნამყენი, რომელიც თითო სახლად უღირდა. კიდევ ბელი იყო, რომ იმ დამეს ქარი არა ჰქონდა, თორემ ერთიან ვადადებულა ცხინვლის მთელი საჩო-საბადებელი. ვაფიცხებული ხე-ტყე ისე იწვოდა, რომ ვევა-ვევა მუფუზებს ათ-სა და მომეტებულს საყენი ისრად. რაც-კი ახლო-მახლო კაკლი ან სხვა ხეხილი იდგა, სულ გარტყა და გაა-ტილდა. დღესაც არ იცინა, ვინ იყო ის აფანაკი.

* იქილამე გეცუობინენ, რომ აქამდის ცხინვლის ვერ ვიღრისა საკუთარი ფოსტა, თუმცა ფული წარადგენილი აქეთ, სადაც ჯერ არს, და სახარეც დამზადებულა. ხან ეინ დათარეც წერილების ჩასაწყობს უუნდა და ხან ეინა. რასაკვირველია, რომ ამ გვარად მოწყობილი საქმე წერილების გაგზავნა-მიღებისა ძალიან სამამოა ცხინვლისათვის.

* ზურის მოსავალი, იმე კარგისა-სამონდრეტის სიტყვით, თურმე მდარე ცხინვალში და იმის ახლო-მახლო. ზოგიერთან ამის ბრალს ქვედა ქარსა სდებენ. ამ ქარმა არც ეწინააღმდეგა ხერი: მტკვანი თურმე ძიხიელ გამბრტყა, მარცვლი უღრავოდ ვაწითლა და გახმო. უნის მკა ჯერ არ გათავებულა. კალი ხომ ჯერ არაგის შეზამეინა იქუარმა ცუდად დარბება.

* შორანულ კარგისამონდრეტის სიტყვით, ამ ბოლოს დროს სოფ. წერცის სამრევლო სკოლის საქმე რა-კვირ იყო დაბოლოვდა თურმე. წიგნის ბაზრობის შემდეგ, იქუარმა გლენ-სებმა დადგინეს განაჩენი, რომლის ძალითაც უნდა იყიდა სასკოლის სახლი ეკლესიის ფულითა. ამ საგანზე არის შემდგარი ამ ვადა განსაკუთრებული კომიტეტი, ვანკარგუნ-სებმა დადგინეს ძალიან გულ-მურჯულად მოვიდა სკოლის საქმეს და ბევრიოდა ცემბს რიგიანს შენობას. ჯამბიერ-გადასლა მასწავლებლისათვის სული ოცი თუმანი წელიწადში. საკვირველი ის არის, რომ ეკლესიის შემოსავალი რჩება წელიწადში არა ნაკლებ 500 მანათისა და ასე მკვირ ჯამბიერ-კი გადასდეს მასწავლებლისათვისა.

* გორის მხრიდანა გეწერენ: მომეტებული ნაწილი სოფ. ლამის-ყანის მამულებისა ეკუთნის აქაურ გლენ-კაცობას, თუმცა ბატონ-კობის დროს ის სოფელი სათავად-აზნაურა იყო. მესტორებთა რიცხი დღეობდება ას-სამოც კომლსა. აქაური გლენ-კაცობაც და თავად-აზნაურობაც მის-

დენენ ხემა-თესვის, ბალოსნობას და განსაკუთრებულ ეწინას ვაშენებს. პური და ლინი ძრიელ ბლომად მოსდით და კი თვისებისაც იცის. რომელ ქართულს არ გაუგონია: „ღვინო თვისისა, ლამის-ყანისა და დამალ-ლოსი“.

ძრიელ იმევათი წელიწადი უნდა გამოვიროს, რომ ლამის-ყანა დახონანოს ან სტყუვად, ან ნაკარამ, ან ყინვამ და ან სხვა ბუნების მოვლენამ. ეს სოფელი წელიწადში, სულ რომ ამოვირდა ქვეთავი, სამი ათასი კოკა ლერისა ჰქონდა. აქაურის ლერის ფენი ისე არ დავარდება, რომ ცხრა მანეთიდან—თუმანამდე არ გაიყიდოს კოკა ლერო. მაშასადამე, სოფელი წელიწადში სამი ათასი თუმანი ჰქონდა შემოსავალი ლინიდან. ჯონჯოლიც იყო დება წელიწადში უნაანქელი სხუთის თუმნისა. ზურის მოსავალი, ხილი და ბოსტნეულია გაიყიდება სხუთის თუმნისა.

ამ გვარად, ლამის-ყანას წელიწადში, სულ ცოტა, ოთხი ათასი თუმანი აქვს შემოსავალი, ვარდა იმისა, რომ წლის განმავლობაში სოფელს შეუძლიან თავი იჩინოს. შემოსახედილ ფულიდან ნახევარიც ოთხ თავად-აზნაურ-რობას ეკუთვნის, ნახევარი მანეც გლენ-კაცობის წილად დარჩება, ესე იგი, ორი ათასი თუმანი.

დაწმუნებულ ვარ, რომ მკითხველი სამომხუთეტი იტყვის: „მაღლობა ღმერთსა ერთი სოფელი მანეც მოუფლდა ჩვენს ქვეყანაში, სადაც არც არა მითავა გლენებსა“. არა, მაშა მკითხველი, აქაური მცხოვრებლები უფრო გაკვირებულები არიან და ვალოც უმეტესი მხარებით, ვიდრე იმათ, ვინც თქვენა ვაფთ ხანეში.

რა მიზეზითა, იკითხეთ. აი, მოგახსენებთ: უმოავრესი მიზეზი აქაც ის გაზოვით, რაც ყველგან ჩვენს სამხრეთში, რაც იგი, სოფლის წყარობლები, ცოცხლნი მარტო ფულის ბარცკობით ცხოვრობენ და ქვეყანას იმის მეტი მათგან სხვა არა ემუთავებთარა. ფულისათვის სახესებლა მოსულ კაცს უწინარეს ჰქონთ: აქედან გაქვს თუ არა? თუ ეწინა აქვს და პური, მიორთავს ფული რამდენიც უნდა, და კოკა ტყილი-კი სამს მანათად დაუკეთოს რამდენიც უნდა მიორთავს საგურა, ოღონდ ერთ კოლოდ წაუშოვს მიხეჯარ ჩანანი პური დაუკეთოს და სხვა.

ამ ნიარად გლენ-კაცების მოსავალი თითქმის სრულიად სხვას მიაქვს და კიდევ მეორე წლისათვის პრებება ვალო, რომელიც წელ-წელად ბარცკობს და მატულობს.

* გავს. „Кавказ“-ს მეუტყვი, რომ ამ თვეშიც ერთმა პირმა შესწირა სამხის თუმანი ფული სასარგებლოდ სამოწავლო სახლისა, რომელიც განზრახულია ტფილისში თავ-შესაფარებლად იმ ობოლთა, რომელ-

